יט: כהן גדול פרק שני סנהדרין

עין משפט נר מצוה

לו א מיי׳ פ״ו מהלכות ת״ת הלכה ו׳ סמג עשין י״ב טוש״ע י״ד סי׳ רמ״ד סעיף יד:

לא ב מיי׳ פ״ב מהל׳ מלכים הלכה ג:

לב ג מיי׳ פ״ה מהלכות איסורי הלכה יג סמג עשין מח טוש״ע ח״מ סי׳ כח סעיף ז:

לג ד מיי׳ שם הלכה טו טוש״ע שם סעי׳ יד:

מוסף רש״י

שום תשים עליך מלך. ישראל׳ כוהניו שיסיחו עליהם שימות הרבה, כלומר שתהא שימתו עליהם, הלקך אין כבודו ממחל, שלשיקך ריבה הכמוב שימות הרבה (בחובות יז.). והמקדש במלוה. דאמר המקבלי במלוה שהלוייתיך (קדושין ו:) שמחל לה מלוה שמיימת לו (בחובות עד.). אינה מקודשת. אפילו יפנה כעין (קדושין מז.) דמקום דמשבה אלוותה ניתנה להולאה ובכתובה קיימא הכסמא לאו מידי הויא לה (בחובות עד.) לקיים מצוה עפרון נמרינן דיהיה מילי כשמת קדושין ומלוה להולאה ניתנה וכבר הן שלה ומשות אחרים הוא מיימת לו (קדושין ז.).

רבינו חננאל

אין נושאין אלמנותו של מלך. ר׳ יהודה אומר מלך נושא אלמנותו של מלך שכן דוד נשא אלמנתו של שאול שנאמר ואתנה לך את בית אדוניך ונשי אדוניך בחיקך. תניא אמרו לו לר׳ יהודה נשים הראויות לו מבית המלך ומאן ניגנו מירב ומיכל. שאלו איך נשא דוד שתי אחיות א״ר יוסי מיכל לאחר מיתת מירב נשאה. ר׳ יהושע בן קרחה אומר קידושי טעות היו לו במירב שנאמר תנה את אשתי. מיכל אשתי ולא מירב אשתי. ואסיקנא שאול סבור מאה ערלות פלשתים לא חזו ולא מידי דוד סבר לכלבי ושונרי שוו פרוטה. ור׳ יוסי האי תנה את אשתי את מיכל מאי עביד ליה. א״ל מקראות הללו מעורבבין הן שנאמר ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל המחולתי. והכתיב ושאול נתן את מיכל בתו לפלטי בן ליש. אלא מקיש קידושי (מיכל למירב) (מירב לעדריאל לקדושי מיכל לפלטי) מה קידושי מיכל לפלטי בעבירה אף קידושי מירב לעדריאל בעבירה ש״מ כי שאול בשחיטה שלא כדין עשה ולעולם מיכל אחר מיתת מירב נשאה ר׳ יהושע בן קרחה אומר מירב ילדה לעדריאל ומיכל גידלתם ונקראו על שם מיכל ללמד שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאלו הוא ילדו. ר׳ חנינא אמר מהכא ילד בן לנעמי רות ילדה ונעמי גידלה לפיכך נקרא על שמה. א״ר יונתן כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו הוא ילדו שנאמר אלה תולדות אהרן ומשה אהרן ילד ומשה לימד ונקראו על שמו. לכן כה אמר ה׳ אל בית יעקב אשר פדה את אברהם יעקב פדה אברהם מצער גידול בנים. פלטי שמו למה נקרא שמו פלטיאל שפלטו אל מעבירה. מה עשה נגע חרב בינו לבינה ואמר העוסק בדבר הזה ידקר בחרב זו עד בחורים מלמד שהיו כבחורים. א״ר יוחנן תוקפו של בועז ענוותנותו של יוסף שנאמר ויבא הביתה לעשות מלאכתו תנא שנידם לדבר אחד נתכוונו תוקפו של בועז ענוותנותו של פלטי כתיב וילפת אמר רב נעשה בשרו כראשי

לאותו שכנגדו וי״ל דדיני נפשות שאני ⁶אי נמי הכא הוי קבלת עדות וקבלת עדות כשעת גמר דין וכשעת גמר דין אמרינן פרק שבועת העדות (דף ל: ושם) דברי הכל דיינים כיסיבה ובעלי דינין בעמידה ואם כן יש ליתר כשב״ד מושיבין שני בעלי דינין שלא ישבו בשעת קבלת העדות ולא בשעת גמר דין בשעת קבלת העדות כמו גמר דין משום: **מצוה** שאני. וכה״ג לא משני הש״ס גבי המלך שעבר לפני כלה בפרק האשה שנתאלמנה (כתובות דף טו.) דמשני פרשת דרכים הוא ואמאי לא משני מצוה שאני וי״ל דהתם אין המצוה כי אם בשביל כבוד החתן והכלה וכבוד מלך עדיף טפי מכבוד החתן וא״כ ליכא מצוה אבל הכא גבי יבום מצוה איכא:

שפראו מצער גידול בנים. פי׳ הקונטרס גידול וי״ל שבנים ולא נהילה חדא דאינו צער אלא שמחה כדאמרינן (בכתובות דף פג.) גבי עובד אדום שבנכנו ה׳ בנים בשכר האמרן שהיה בנימו ועוד דאמרכהם היו לו בנים מקטורה ולריך לומר לער של יוסף ואחיו וגלגול ירידת מלרים:

נשים

נפנה לימינו כבשו פניהם בקרקע נפנה לשמאלו וכבשו פניהם בקרקע אמר להן שמעון בן שטח בעלי מחשבות אתם יבא בעל מחשבות ויפרע מכם מיד בא גבריאל וחבטן בקרקע ומתו באותה שעה אמרו מלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעידין אותו: לא חולץ ולא חולצין וכו׳: איני והאמר רב אשי אפילו למאן דאמר ⁸נשיא ⁶שמחל על כבודו כבודו מחול ²מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול שנאמר ¹שום תשים עליך מלך ⁶שתהא אימתו עליך מצוה שאני: ואין נושאין כו׳: תניא אמרו לו לר׳ יהודה נשים הראויות לו מבית המלך ומאי נינהו מירב ומיכל ⁶שאלו תלמידיו את ר׳ יוסי היאך נשא דוד שתי אחיות בחייהן אמר להן מיכל אחר מיתת מירב נשאה ר׳ יהושע בן קרחה אומר קידושי טעות היו לו במירב שנאמר ²תנה את אשתי את מיכל אשר ארסתי לי במאה ערלות פלשתים מאי תלמודא אמר רב פפא מיכל אשתי ולא מירב אשתי מאי קידושי טעות דכתיב ³והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול וגו׳ אזל קטליה אמר לו מלוה אית לך גבאי ⁷²והמקדש במלוה אינה מקודשת אזל יהבה לעדריאל דכתיב ⁴ויהי בעת תת את מירב בת שאול לדוד וגו׳ א״ל אי בעית דאתן לך מיכל זיל אייתי לי מאה ערלות פלשתים אזל אייתי ליה א״ל מלוה ופרוטה אית לך גבאי ⁶שאול סבר ⁶מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה ודוד סבר ⁶מלוה ופרוטה ⁷דעתיה אפרוטה ואיבעית אימא דכולי עלמא מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה שאול סבר לא חזו ולא מידי ודוד סבר חזו לכלבי ושונרי ור׳ יוסי האי תנה את אשתי את מיכל מאי דריש ביה ר׳ יוסי לטעמיה דתניא רבי יוסי היה דורש מקראות מעורבין ⁶כתיב ⁵ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את אדמוני ואת מפיבושת ואת חמשת בני מיכל אשר ילדה לעדריאל המחולתי וגו׳ וכי לעדריאל נתנה והלא לפלטי בן ליש נתנה דכתיב ⁶ושאול נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש וגו׳ אלא מקיש קידושי מירב לעדריאל לקידושי מיכל לפלטי מה קידושי מיכל לפלטי בעבירה אף קידושי מירב לעדריאל בעבירה ור׳ יהושע בן קרחה נמי הכתיב את חמשת בני מיכל בת שאול אמר לך רבי יהושע וכי מיכל ילדה והלא מירב ילדה ⁶מירב ילדה ומיכל גידלה לפיכך נקראו על שמה ⁶ללמדך שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו: (חגינא קרא יוחנן ואשתו אלעזר וגאולה ושמואל בלימודי סימן): רבי חגינא אומר מהכא ⁷ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי וכי נעמי ילדה והלא רות ילדה ונעמי גידלה לפיכך נקרא על שמה רבי יוחנן אמר מהכא ⁸ואשתו ⁶היהודית ילדה את ירד אביגדור וגו׳ אלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח (לו) מרד מרד זה כלב ולמה נקרא שמו מרד ⁶שמרד בעצת מרגלים וכי בתיה ילדה והלא יוכבד ילדה אלא יוכבד ילדה ובתיה גידלה לפיכך נקרא על שמה רבי אלעזר אמר מהכא ⁹גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה וכי יוסף ילד והלא יעקב ילד אלא יעקב ילד ויוסף כילכל לפיכך נקראו על שמו אמר רבי שמואל בר נחמני א״ר יונתן ⁶כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו שנאמר ¹⁰ואלה תולדות אהרן ומשה וכתיב ואלה שמות בני אהרן לומר לך אהרן ילד ומשה לימד לפיכך נקראו על שמו ¹¹לכן כה אמר ה׳ אל בית יעקב אשר פדה את אברהם וכי היכן מצינו ביעקב שפדאו לאברהם אמר רב יהודה שפראו מצער גידול בנים והיינו דכתיב ¹²לא עתה יבוש יעקב וגו׳ לא עתה יבוש יעקב מאביו ולא עתה פניו יחוורו מאבי אביו כתיב פלטי וכתיב ¹³פלטיאל אמר ר׳ יוחנן פלטי שמו ולמה נקרא שמו פלטיאל ⁶שפלטו אל מן העבירה מה עשה ⁶⁶נגע חרב בינו לבינה אמר כל העוסק בדבר זה ידקר בחרב זה והכתיב ¹⁴וילך אתה אישה שנעשה לה כאישה והכתיב ¹⁴הלך ובכה על המצוה דאזיל מיניה עד בחורים שנעשו שניהם כבחורים שלא בטעמו טעם ביאה אמר רבי יוחנן תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז תוקפו של בועז ענוותנותו של פלטי בן ליש תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז דכתיב ¹⁵ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת מאי וילפת אמר רב שנעשה בשרו כראשי תוקפו

נפנה. שמעון לימינו לידע אם יאמרו כמותו: **כבשו פניהם.** שהיו ירלאין ממנו: **בעל מחשבות.** הקב״ה: ⁶**ולא חולין לאשתו.** מפני שאסורה ליגשה: מלוה גנאי היא לו לבא לב״ד ואהא דיוקא לפיה ויישוב גנאי הוא לו לקום על שם אחיו⁶): הא דרב אשי בפ׳ קמא דקידושין (דף לב:): **הרשויות לו.** המותרות לו אבל כשיו של שאול לא: **מלוה אית לך גבאי.** עושר גדול וקידושין אחרים לא קיבלתי: **בעם אם.** כשהגיע עת לתתה לדוד נתנה לעדריאל: **מלוה ופרוטה.** מלוה עושר גדול שנתחייבתי לך בשביל גנית ופרוטה שוה שקבלתי ממך בהלוו ערלות פלשתים: **שאול סבר.** דעתיה דמקבל לקדש במלוה דמשיכת הלבן לאו קידושי נינהו ואזל ויהבה לפלטי בן ליש: **ודוד סבר.** דעתיה אפרוטה משום הכי קרי לה אשתי: **האי פנה אם אשתי אם מיכל.** דמשמע זו אשתי ולא מירב אשתי: **מאי דריש ביה.** רבי יוסי דלא דריש ולא מירב אשתי: **לטעמיה.** דדריש ממקרא מעורבב כדלקמן מה מיכל אשתי אף מירב אשתי: **קדושי מיכל לפלטי.** פשיטא לן דבעבירה הלא כתיב אשתי מיכל וקיימא לן (קידושין דף מז.) דעתיה אפרוטה דבא קידושין היא: **ואשתו היהודית.** בכלב בן יפונה משפחתי קרא. יהודית על שם ⁶שכפרה בע״ז ונתגיירה שכל הכופר בע״ז נקרא יהודי דכתיב (דניאל ג) אית גוברין יהודאין וגו׳: **ירד אביגדור.** כולן שמותן של משה הן: **מרד.** כלב שמרד בעצת מרגלים: **הולדות אהרן ומשה.** ומפרש בתריה בני אהרן ולא הזכרו בני משה שם: **שפראו מצער גידול בנים.** שהוטל עליו טורח השבטים שעל אברהם היה מוטל אותו טורח דכתיב (בראשית כו) והרביתי את זרעך והוא פדאו: **והא כתיב אישה.** אלמא בא עליה: **שנעשה לה כאישה.** שהיה מגדלה ומתכבדה: **הלך ובכה אחריה.** בקושיא קא נסיב לה: **עד בחוריה.** קרא קא דריש ומאיל: **תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז.** דבר גדול של יוסף כדבר קל וקטן שבבועז. תוקף דבר גדול ומגור ויש לו שם. עניה דבר שאין לו שם שאדם עושה לפי תומו: **שנעשה בשרו.** אבר: **כראשי לפתות.** ואעפ״כ ככם ילרו ולאף על פי שפנויה היתה ועמו במיטה אבל יוסף אשת איש היתה ואינה עמו במיטה: תוקפו

מסורת הש״ס

א) כתובות יז. פוטה מא: קידושין לב:, ב) [לקמן כב. וס״ק], ג) [תוספתא פוטה פי״ב], ד) [קידושין ו: מו. מנ.], ה) [קידושין מח: כ״ק לט:], ו) [קידושין מו.], ז) [תוספ׳ פוטה שם], ח) אלא מיבא ילנה כל״ל, ט) מגילה יג., י) ל״ל היכוהיה. כ) [מגילה יג.], ל) [לקמן לט:], מ) [ע׳ תוס׳ שבת יג: ד״ה מטה מדא], נ) [מכלן שיין במסנה דלעיל יח.], ס) [ע״כ שיין שם], ע) [מגילה יג.], פ) [ועי׳ תוס׳ שביעית ל. ד״ה שאם רלו וחוס׳ לקמן לד: ד״ה יום וחוס׳ כ״ב קיד. ד״ה אבל וחוס׳ זבחים עח. ד״ה מיוסב].

גליון הש״ם

גמ׳ שאול סבר מלוה ופרוטה. עיין הגיגה ד׳ ע״ז ע״א מוס׳ ד״ה יוסי: שם שפלטו אל. כעין זה לקמן דף לו ע״ב גבי שמואל וכן כ״כ דף קי ע״א גבי שמואל וכתמורה דף יז גבי שמואל וכירושלמי פפ״ה דפוטה גבי אליהו בן כרכאל:

תורה אור השלם

1. שום תשים עליך מלך אשר יבחר יי אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא: דברים יז טו
2. וישלח דוד מלאכים אל איש בשת בן שאול לאמר תנה את אשתי את מיכל אשר ארשתי לי במאה ערלות פלשתים:

שמואל ב ג יד
3. ויאמר איש ישראל האיתם האיש העלה הזה כי לחרף את ישראל עלה והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עשר גדול ואת בתו יתן לו ואת בית אביו יעשה חפשי בישראל:

שמואל א יז כה
4. ויהי בעת תת את מרב בת שאול לדוד והיא נתנה לעדריאל המחלתי לאשה:

שמואל א יח יט
5. ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את ארמני ואת מפיבשת ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל בן ברזלי המחלתי:

שמואל ב כא ח
6. ושאול נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש אשר מגלים:

שמואל א כה מד
7. ותקראנה לו השכנות שם לאמר ילד בן לנעמי ותקראנה שמו עובד הוא אבי ישי אבי דוד:

רות ד יז
8. ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד:

דברי הימים א ד יח
9. גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה:

תהלים עז טז

10. ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר יי את משה בהר סיני: במדבר ג א 11. ואלה שמות בני אהרן הכבר נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: במדבר ג א 12. לכן כה אמר יי אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו: ישעיהו כט כ 13. וישלח איש בשת ויקחהו מעם איש מעם פלטיאל בן ליש: שמואל ב ג טו
14. וילך אתה אישה הלוך ובכה אחריה עד בחרים ויאמר אליו אבנר לך שוב וישב: שמואל ב ג טו 15. ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת והנה אשה שכבת מרגלתיו: רות ג ח

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com